

2. Каталог выставки XII-го археологического съезда (в Харькове). Этнографический отдел. – Харьков: Паровая тип. и литогр. М. Зильберг и с-вья. – III, 1902. – С. 63–65.

3. Мотренко М. Скельський монастир. Вишневий цвіт. –1999. – № 81–83–85. – С. 4.

4. Твердохлебов А.Д. Город Ахтырка. Харьковский календарь на 1886 год. – Харьков, 1885. – С. 636–651.

5. Твердохлебов А. Осколки старины в Зеньковском уезде. – КС, 1905 г., № 7-8, с. 59 – 74.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-13>

**THE MAIN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN
SONG AND POP CREATIVITY IN THE CONTEXT OF MODERN
SOCIO-HISTORICAL CHANGES**

**ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ
ПІСЕННО-ЕСТРАДНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ
СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИХ ЗМІН**

Ostapovych K. V.

*Graduate Student at the Department
of Musicology and Choral Art
of the Ivan Franco national
university of Lviv
Lviv, Ukraine*

Остапович К. В.

*аспірант кафедри музикознавства
та хорового мистецтва
Львівський національний
університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Сучасна українська пісенно-естрадна творчість є масовим явищем і орієнтується на задоволення культурних та естетичних потреб широкого кола аудиторії, смаки та вподобання якої залежать від багатьох факторів, у тому числі і від соціально-історичних видозмін. Одним із яскраво виражених явищ, які відбуваються у вітчизняній культурі, зокрема, пісенній, є активна популяризація українських культурних надбань в європейському просторі. Враховуючи той факт, що велика кількість концертів та творчих заходів на підтримку України під час російсько-української війни відбувається у країнах, які є членами Євросоюзу, тобто, з нашою національною культурою

знайомиться щоразу ширше коло аудиторії, що є позитивним фактором для популяризації української пісні та значного посилення її впливу в якості інструменту ідеологічної боротьби.

Надзвичайно важливо у теперішніх соціально-історичних обставинах знайти шлях до збереження культурних цінностей, який полягатиме в здатності зберігати та засвоювати духовні збагачення минулих поколінь, оскільки культурна самобутність будь-якої нації залежить від таких стратегічних пріоритетів, як збереження культурної спадщини народу, перш за все духовної, тобто звичаїв, традицій та моральних цінностей [5, с. 169].

Варто відзначити, що українська естрадно-пісенна культура на різних етапах свого формування та видозміни зазнавала утисків та значних обмежень зі сторони ідеологічної системи, яка панувала в державі. Особливо це явище було актуальним в часи СРСР, коли українська пісня виборювала право на свою популярність та поширення. За словами композитора та виконавця В. Івасюка: «Французи, італійці, росіяни і всі інші народи співають своїми мовами, і їх ніхто не називає націоналістами. А ми, українці, вже з самої колиски стаємо націоналістами, якщо матері співають нам українські колискові. Тому нас перевиховують у концтаборах. Українець перестає бути націоналістом аж тоді, коли зневажає свою мову, пісню, свої національні традиції, любить усе, крім свого рідного» [2, с. 224].

Створюючи свої твори митці враховують потреби слухачів, які впливають на актуальність тих чи інших стилів та жанрів пісенної творчості і їх різновидів, наприклад, жанр патріотичної пісні набував значної актуальності та популярності в часи визвольної боротьби України, зокрема сюди можна віднести козацькі, стрілецькі та повстанські пісні. Національна культура стала одним із визначальних факторів прогресу суспільства, формування національної ідентичності [4, с. 73].

Схожа тенденція спостерігається й зараз в ході російсько-української війни. Значна кількість вітчизняних митців пісенної творчості спрямовує свою діяльність в русло патріотичної пісні та національних віянь. Варто відзначити, що особливо значущим для сучасного українського пісенного мистецтва в рамках сьогоденних реалій його розвитку є культивування української мови в піснях та звернення до фольклору. Широке використання фольклорної, автентики – мелодійної, ладової, ритмічної, тембральної, вокально-виконавської, залучення фольклорних та народнопісенних елементів до творчості стали популярними та перспективними тенденціями в умовах

соціально-історичних змін, які відбуваються на теренах України і зокрема в процесах видозміни вітчизняної культури, в тому числі пісенної.

Можна виокремити цілий ряд діячів сучасного пісенно-естрадного мистецтва, які вдало поєднують елементи народнопісенної творчості із сучасними жанрово-стильовими моделями, що, разом із застосуванням індивідуальних прийомів подачі музичного матеріалу створює самобутній та актуальний прошарок сучасного мистецтва та є одним із елементів впливу на перебіг соціально-історичних змін. Варто розглянути деякі музичні формування детальніше, зокрема, це гурти «Go-A», «Kalush» та «Dakha-Brakha».

Гурт «Go-A» здобув широку популярність після успішного виступу на пісенному конкурсі Євробачення у 2021 році, і привернув увагу широкого кола слухачів із різних країн до української народної пісні, зокрема до її оригінального поєднання з електронною, показником чого є позиціонування композиції «SHUM» на перших сходинках всесвітньовідомих музичних платформ, зокрема Spotify. Творчість гурту «Go-A» поєднує український автентичний вокал, звучання електронних інструментів, а також африканського барабану, сопілки, дрімби, австралійського диджеріду. Використовуються також ритми сучасної танцювальної музики та епізодично ритми рок-музики з сильним акцентом на першу долю. Солостка Катерина Павленко має яскраво виражену народну манеру співу, однак через певні тембральні особливості співачки її голос звучить доволі самобутньо. Варто відзначити що за основу багатьох своїх композицій гурт бере пісні календарно обрядового циклу, що яскраво видно на прикладі творів «SHUM», «Веснянка», «Купала». Яскравою рисою творчості гурту є їхня тісна взаємодія із слухачькою аудиторією, яка проявляється у залученні слухачів до виконання композицій за рахунок відтворення нескладних поспівок або хореографічних елементів. Під час російсько-української війни гурт «Go-A» спрямовує свою мистецьку діяльність задля підтримки боротьби з противником і вносить свій культурний та фінансовий вклад у вигляді активної концертної діяльності, в тому числі й закордоном.

Гурт «Kalush» також здобув широку популярність завдяки пісенному конкурсу «Євробачення», у якому він здобув перемогу у 2022 році. Виступ гурту можна назвати одним з інструментів привернення уваги до російсько-української війни і тих наслідків, які вона спричинила на теренах нашої держави. Це яскравий приклад того, як культура, зокрема музична, може бути рушійною силою у

пропагуванні та поширенні певних ідей та гуртуванню навколо них значної кількості людей. Переможна пісня гурту «Stefania» присвячена матері фронтмена, однак в ході воєнних дій почала асоціюватись з матір'ю-Україною, тим самим формуючи подвійний змістовий контекст. Композиція поєднала в собі елементи народнопісенної творчості, наближену до народної манери вокального виконання, використання національних музичних інструментів (зокрема різновиду сопілки – телинки), а також сценічні костюми у національному стилі. В цей же час гурт вводить у пісню швидкий речетатив, елементи сучасних стилів хореографії (хіп-хоп, брейк-данс) та застосовує індивідуальні особливості подачі музичного матеріалу, що робить їх стиль оригінальним та вирізняє з-поміж інших учасників конкурсу. Своєю творчістю гурт «Kalush» вкотре наголошує, що найбільш ефективним методом популяризації української пісні у світовому просторі є її інтеграція з актуальними тенденціями мистецького простору, що робить її цікавою широкому колу слухачів, особливо дітям та молоді.

Гурт «Dakha-Brakha» позиціонує свій стиль виконання як «етно-хаус» та є одним із потужних популяризаторів української культури у Європі, країнах Америки та Канаді. Цю музичну формацію можна назвати унікальною в українській пісенній культурі, враховуючи їх сміливі, ексцентричні та водночас органічні та цікаві поєднання елементів народнопісенної творчості з великою кількістю жанрів і стилів, що не спостерігається у творчості інших українських музичного гуртів. У своїй діяльності «Dakha-Brakha» використовує значну кількість інструментів, які сприяють мелодичному різноманіттю та тембральному багатству композицій. Зокрема, це віолончель, флейта, бугай, акордеон, укулеле, діджериду, губна гармоніка, кахон та ін. Музиканти віддають перевагу народній манері вокального виконання, іноді з елементами «білого голосу». У творчості гурту переважають народні пісні у власному аранжуванні. Під час російсько-української війни «Dakha-Brakha» продовжує бути амбасадором України, дає благодійні концерти в користь ЗСУ, тобто спрямовує мистецтво у русло соціально-історичних змін на культурному фронті.

Важливо підкреслити, що одним із дієвих методів популяризації української культури та привернення уваги до складної соціально-історичної ситуації стала співпраця українських артистів з іноземними, найбільш успішними серед яких є дуети Тараса Тополі та англійського музиканта Еда Ширана «2 step» та Андрія Хливіюка і гурту «Pink Floyd» «Ой у лузі червона калина» («Hey hey rise up»), що стало

символом підтримки української нації і культури у часи соціально-історичних труднощів.

Характерною рисою пісенної творчості, яка створювалась під впливом воєнних дій, є тематика, направлена на заохочення та вдячність ЗСУ та політичних діячам, як от «Україна переможе» (О. Пономарьов, М. Хома, Т. Тополя, Ю. Ткач, П. Чорний), «На землі, в повітрі і на морі» (О. Пономарьов, М. Хома, Т. Тополя, Ю. Горбунов, «Геть з України» (Jerry Heil feat Сердючка); ширі пориви патріотизму та усвідомлення приналежності до української нації «Заспіваймо пісню за Україну» (О. Пономарьов), «Доброго вечора, ми з України» (PROBASS, HARDI); підняття бойового духу та оспівування стійкості українців – «Українська лють» (Х. Соловій), «Мрія» (Jerry Nail), «Колискова для ворога» (Stasik); змальовування щемливих почуттів, материнського та батьківського хвилювання «Не залишай мене одну» (А.Грінчер), «Хай буде весна» (М. Барских), «Там, біля тополі» (SHUMEI), «Stefania» (Kalush). Знову стали актуальними пісні гурту «Океан Ельзи» «Човен», «Не твоя війна», «Обійми»; гурту «Один в каное» «У мене немає дому»; композиції В.Івасюка «Червона рута», «Пісня буде поміж нас» та ін. Варто відзначити, що й деякі народні пісні здобули значне визнання та популярність саме під час війни, і стали об'єктом багатьох креативних аранжувань та обробок; особливу розповсюдженість у широких колах виконавців та слухачі здобула пісня «Ой, у лузі червона калина».

Висновки. Соціально-історичні фактори мають значний вплив на формування процесів розвитку та видозміни сучасної української культури, в тому числі й пісенної. Значна кількість артистів та митців приймають виклики сьогодення та популяризують свою творчість за допомогою залучення до неї актуальних жанрово-стильових моделей та поетичних текстів, а також використання засобів музичної та сценічної виразності, які максимально співзвучні з настроями суспільства та потребами слухацької аудиторії. Важливо відзначити, що під час російсько-української війни, яка розпочалась у лютому 2022 року, значна кількість діячів вітчизняного пісенного-мистецтва направила власну творчість на популяризацію та актуалізацію української пісні у різних країнах, тим самим привертаючи увагу світової спільноти до складної соціально-історичної ситуації та спонукаючи надавати Україні будь-яку посильну допомогу. Тематизм пісенної творчості набув патріотичного забарвлення, збагатився за допомогою індивідуальних виконавських та композиторських рис окремих митців. Важливою для української культури стала тенденція популяризації народнопісенної

творчості та фольклору через їх інтеграцію із актуальними жанрово-стильовими моделями.

Література:

1. Бойко О. М. Поп-музика. Українська музична енциклопедія. Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2018. Т. 5. 563 с.
2. Івасюк М. Г. Монолог перед обличчям сина; Вид. 3-тє. – Чернівці : Букрек, 2012. 224 с.
3. Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
4. Павлова О. Ю. Історія української культури. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
5. Сергєєва Н. В. Проблеми збереження традиції народної культури в умовах євроінтеграційних процесів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Н.-д. ін-т духов. розв. людини, каф. «ЮНЕСКО» «Духов.-культ. цінності вихов. та освіти». Севєродонецьк, 2013. № 6(59). С. 166–172.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-14>

TEXTS OF CHANTS FOR THE ALL-NIGHT VIGIL COMPOSED BY YAKIV YATSYNEVYCH

ТЕКСТИ ПІСНЕСПІВІВ ВСЕНОШНОГО БОГОСЛУЖІННЯ У МУЗИЧНОМУ ПРОЧИТАННІ ЯКОВА ЯЦИНЕВИЧА

Chamakhud D. V.

*Postgraduate Student at the Department
of History of Ukrainian Music
and Musical Folkloristics*

*P. I. Tchaikovsky National Musical
Academy of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Чамахуд Д. В.

*аспірантка кафедри української
музики та музичної фольклористики
Національна музична академія
України імені П. І. Чайковського
м. Київ, Україна*

Хорові акапельні піснеспіви у жанрах духовної музики завжди цікавили композиторів та виконавців різних століть. Українські митці першої третини ХХ століття створили як цілісні цикли Літургії, Всеношної, Панахиди, Вінчання, так окремі піснеспіви цих служб.